

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80
Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijanske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH

TOČNO PRIJE
22 GODINE

otputila se u ove dane, dana srpske žene, prva skupina gladne istarske djece na prehranu u Hrvatsku. Bilo je to dana 28 srpnja 1917.

Ta kobna 1917 godina bit će u povijesti Istre zabilježena crnim pismenima. Već je tri pune godine trajao rat, bjesneći na sve strane nesmanjenom žestinom, očevi su ginali po raznim bojnim poljanama, a kod kuće su ostajale samohrane majke, izmucene žene i pusta siročad.

Da nevolja bude još veća te je godine bila u Istri takva strahovita suša, da je formalno spaliла sve. Ni travke nije ostalo. Blago u koliko ga je još što preostalo od rekvizicije, ugibalo je od gladi i još više od žđe, ljudi su brstili lišće i pasli travu, a kôbi je još gdje našli. Prilike su bile očajne, ko nikada.

Ljudi su kao bez glave lutali poljima, vukli se ko sjene i lagano umirali. Samo bi se najednom naduli i klonuli mrtvi.

Nôko je najviše trpio, to su bila nejaka dječica. Radi slabe i nedovoljne hrane pavor je bio upravo strašan. Ona pak dječica, koja su se, kako tako gurala kroz život, bila su tako slaba, da je prijetila opasnost, da će ostati kržljava kroz cijeli život.

I u te strašne dane pokrenuta je u Hrvatskoj sveta akcija, da se iz hrvatskih krajeva u kojima narod izgiba od gladi, dopremi u bogatije krajeve Hrvatske i Slavonije dječecu, koja će se ovdje odhraniti i odgojiti, da ih se tako otme iz naručja smrti i povrati kasnije, osnaženu i ojačanu roditeljima i rodjenom kraju.

Akcija je bila brza. Dana 22 srpnja piše već tajnik Družbe Sv. Cirila i Metoda iz Opatije, Viktor Car Emin, da će već za par dana kreutti u Zagreb nekoliko grupa djece iz raznih krajeva Istre.

I zaista već 28 srpnja stigao je u Zagreb prvi, a 30 srpnja i drugi transport gladne istarske dječice. Izračunano je, da je do konca 1918 Hrvatska primila u sve-mu oko 20.000 djece, što iz Istre, što iz Dalmacije i Hercegovine, a djelomice i iz Slavonije.

Kako su Hrvati primili dječecu iz Istre lijepo se vidi iz članka, što ga je tragično premiuni narodni zastupnik Dr. Giuro Basarić tim povodom objelodanio u »Narodnoj zaštiti« pod naslovom: »Prva istarska kolonija u Zagrebu.«

Da se evociraju te tužne, ali u isti mali i utješne uspomene, donijet ćemo članak u cijelosti:

Bdi Učka

Tamo gde ispod velje planine vihor s krešenja visa snažno raznosi krik bola i tuge, i huj morem dižući burne vale, tamo sred onih bijelih naših selja i gradića, što se stisnuće uz more i uz vrleto stijene, gde dah smrti raznosi kužni zrak velike žrtve: tamo zaplakaše i plaču mnoge jadne Hrvatice na pustom, razorenom gnezdu.

Uz šuštanje sinjega mora čuje se pjesma naricalika što plače tugu i bol i čemerski isplakanih očiju, pjesmu daljine... krvava sutona i krvave zore.

Povijetarice donosi da razgaljena mora, što se bliješti i lomi, bacajući pjesmu o pusto školje i kamene hridi...

Daleko je hrabri vojno... Bije se negdje i krvari na bojnim poljanama...

A kod kuće cvile jadne sirote... Zaludu majka traži brašna da mijesi hlijebac sitnoj nejaci. Zaludu traži da štograd spremi za ona mala usta i velike očice sitnih crvića koji još ne znaju što je žrtva, niti znadu zašto pate.

Prvi dolazak

Telefonska žica donese u subotu 28 srpnja glas, sa zapadne strane, da dolaze prvi mali Istrani.

Premda je ta vijest stigla kasno popodne raznese se brzinom munje, čitavim gradom i uveče, kad je četa malih istarskih djevojčica i dječaka stupala gradom, već ih je svako oko pozdravljalo srdaćnim smješkom i iskrenom sućutu. Prvi dodjoše kao prve laste u proljeće.

Dodjoše od Kastavštine, od Opatije, Žejica i Lovrane... Mališi svijesni i ponosni. Prvo veće ne moguće ni jesti od veselja. Uprtiše svoje torbe i čavrliju.

Razgledavanje grada

Sutradan uraniše mališi, da razgledaju grad... Ponaprijve ilicom, pa do Jelačića

ISTRA

EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

KONAČNO UREĐENJE
DRŽAVAMA

Sva se svjetska štampa posljednjih dana na veliko bavi pitanjem preseljenja njemačke manjine iz Italije u Njemačku.

Pertraktirajući tu činjenicu, štampa ju komentira na razne načine, izvodeći iz nje najfantastičnije kombinacije.

Stvar je međutim jasna. Njemačka i Italija postale su razvojem prijatelj u svijetu, dva saveznika, čija je sudbina najuže povezana. Svaka, pa i najmanja nesuglasica medju njima, jednako će štetovati jednoj i drugoj državi. Bilo je zato potrebno da one na prijateljski i razumni način riješe sva, pa i najsjitnija sporna pitanja medju sobom, kako se eventualnim njihovim nesporazumcima ne bi njihovi neprijatelji, kojih ima velik broj, ne bi mogli okoristiti.

Hitler i Mussolini fiksirali su najprije medjusobnu granicu: Brenner. Sve što je Brenneru na jug je

SVIH SPOROVA MEĐU OSOVINE

talijansko. Znači da njemačka manjina u Italiji mora biti žrtvovana. Ona međutim ne smije izginuti. To bi bilo protiv teorije nacionalsocijalizma. Nijedan Nijemac ne smije propasti. Kako u Italiji neka njemačka iridentistička manjina ne može postojati, to je nad osjećajem prevladao hladan razum i odlučeno je da se Nijemci iz Južnog Tirola presele u Njemačku. I njemačka i talijanska vlada na lijepe će im i blag način savjetovati da promijene mjesto boravišta.

Negdje će ići malo teže, jer je sentimentalnost u jednoga više, u drugoga manje razvijena, no sve u svemu na taj će način voljom dvaju muževa biti uklonjen i posljednji kamien smutnje, koji bi eventualno mogao u budućnosti poremetiti dobre odnose između dviju savezničkih država, Njemačke i Italije, koje se spremaju da zajednički dadu historiji nov pravac.

ISELJIVANJE NIJEMACA IZ JUŽNOG TIROLA POTVRDUJE SE U RIMU

Rim. U vezi sa iseljavanjem stranih podanika iz Južnog Tirola potvrđuje se takodjer vijest da će njemačko stanovništvo iz ove talijanske oblasti biti pre seljeno, i to na osnovu sporazuma, koji je postignut između g. Mussolinija i g. Hitlera. Prema jednoj informaciji koju su zabilježili ovdašnji listovi, ovaj sporazum postignut je na izričitu želju stanovništva Južnog Tirola i to još za vrijeme posjeta koju je kancelar g. Hitler učinio g. Mussoliniju u Rimu.

Talijanska štampa demantira razne vijesti francuskih listova pa pri tom kategorički tvrdi da se u Italiji ne nalazi ni jedan njemački vojnik, i da se nikakvi transporti njemačkih trupa ne spremaju da krenu u Libiju. Demantira se takodjer i vijest da bi Trst bilo u kakvoj formi mogao biti ustupljen Njemačkoj, pa se pri tom naglašava da nikakvi predlozi u toj stvari nisu iz Berlina upućeni talijanskoj vladi, niti je Rim stavio ma kakvu ponudu o tome Njemačkoj.

»Giornale d'Italia« oštiro kritizira jedan članak pariskog »Tempa«, u kome se zamjera Italiji, što pored stranih podanika protjeruje stanovnike nje-

mačkog jezika iz Južnog Tirola, pa pobjajuci to tvrdjenje kaže:

»Sto hiljada Nijemaca Francuska je protjerala iz Elzasa i Lorene, a isto tako su postupale i poljske vlasti prema Nijemicima iz onih dijelova Šlezije, koji su pripali Poljskoj. Nedavno je francuska policija bezobzirno protjerala nekoliko stotina talijanskih podanika koji su dugogodina bili nastanjeni u Francuskoj. Demokratske sile hvalile su se i smatrale kao veliki prinos miru poznatu odluku kojom su Grčka i Turška posljedata u Anatoliji izvršile razmjenu stanovništva, koja je obuhvatila nekoliko stotina hiljada Grka i Turaka. Iseljavanje Nijemaca iz Južnog Tirola izvršit će se na bazi sporazuma koji je postignut između Rima i Berlina, pa prema tome to ne pretstavlja prinudnu mjeru, a još manje to ima značaj kakvog protjerivanja. Ovo iseljavanje je dobrovoljno. Talijanska i njemačka vlada će svim raspoloživim sredstvima olakšati izvršenje ove mjeri, čiji je cilj da učvrsti vjekovni mir i solidarnost između Italije i Njemačke na Breneru. Time će biti uklonjen teret jednog hitnog nacionalnog pitanja, pa će tako osovinu Rim-Berlin u buduću biti još čvršća i efikasnija.«

bana... oči hoće da progutaju junakog bana i njegova konja. Onda se popesmo na Strossmayerovo šetaliste, odakle mališi razgledaše grad. Vidješe visoke tornjevine stolne crkve i lijepe palače, što se dižu iznad ostalih kuća... Vidješe ostatke kraljevskih dvoraca na Dvercima...

Popodne razgledahu mališi zagrebačku okolicu, uživajući u šumskim obroncima zagrebačke gore i Maksimirskog perivoja.

Između bašća — sred mirisa šumske zemlje i užduha, uz bruhanje šumske pjesme, ječala su mladenačka grla... tužila pjesma, sad bučna i brza kao hitri potočići, sad tužna i lagana kao široki talasi velike rijeke... Iz dječjih srdaca odvanzala je pjesma »Vrbničke nad morem«, da je za čas zamjeni bistra i snažna davorija »Još Hrvatska nij« propala.

Cio dan susretalo je općinstvo dječecu s najvećim veseljem, a svoje gostoprимstvo pokazalo Prehrana. Svratište k »Janjetu«, sruštarište, g. Šmit i gđa Wagner vlasnica maksimirske mljekarne, koji su podvorili male Istrane tečnom hranom.

Drugi dan razgledahu dječecu opet grad, a veći dio dana sproveđeno u prirodi, igrajući se s malim zagrebačkim Hrvaticima i Hrvaticama.

Da si vidio male Istrane, kako su pažljivo slušali priče o posljednjim hajducima, a da si ih video, kako se uskovrtlaše zelenom šumom.

Trčalo se i kotrljalo, ali neprilika bi-

jaše na mjestima gdje je bila kakova vođa, jer se mali Istrani svuda htjede kupati.

Doček

Uveče 30 srpnja stiže drugi skup Istrana pod vodstvom prof. Rišljavija.

Ganutljiv je bio prizor, kad male Istrane dočekaše njihovi drugovi, što su već dva dana prije bili u Zagrebu.

Izljubiše se i izgrliše. Oni što su prije došli pripovijedahu onima što su upravo stigli o ugodnom i lijepom životu u Zagrebu, a najviše o tom, kako u Zagrebu imane do volje i kako ne će gladovati...

»... smo siti«, reče Nevenka.

»I kruha imamo koliko hoš...«, vele drugi.

Istu večer podvori ih sve zajedno vlasnik svratišta k »Janjetu«...

Dječaci prenoćiše u sjemeništu, a curice u domu Pučke radionice.

Odlazak

Sutradan razgledahu sva dječeca zajedno grad. Bijahu na Popovu tornju odakle se vide po čitavom gradu, a pohodiše i sabornicu Kraljevine Hrvatske.

Dirljiv je bio rastanak.

Popodne odvezoše se dječeca na dvojnom kolumi u Sv. Ivan Zelinu.

Po dječecu dodoše osobno liječnik iz sv. Ivana Zeline Dr. Trbojević, te učiteljica gdje Šoštaric, koji uz domaće općinstvo svetoivanskog kotara uložiše ponajglavniji trud, da dječeci budu što bolje primljena i što ljepše dočekana.

ISELJIVANJE NIJEMACA
OBUSTAVLJENO DOK SE NE
ZAVRŠE PREGOVORI

Innsbruck. Talijanske vlasti su ranije izdale naredbu da se iseli iz Južnog Tirola oko 8000 Nijemaca, kojima je ostavljen rok od 3 mjeseca. Ovaj rok ističe za dva i po mjeseca. U pitanju ovih Nijemaca riječ je očigledno o licima koja ne žive stalno u Južnoj Tirolu. Istovremeno talijanske vlasti naredile su evakuaciju svih lica njemačke krvi, od kojih su ona koja nemaju poljska dobra imala da napuste Južni Tirol za jednu, a ona koja imaju poljska dobra za dvije godine. Prije neki dan ova odredba, koja se kao što je rečeno odnosila samo na njemačku manjinu, povučena je, pošto su otpočeli talijansko-njemački pregovori o cijelom južno-tirolskom pitanju.

List »Innsbrucker Nachrichten« donio je jedan dan kasnije nego ostali listovi u Reichu članak o Južnom Tirolu, koji je prvi put poslije »Anschlussa« sadržavao riječ »Južni Tirol« i u kom se odbijaju sve strane verzije o Južnom Tirolu. Obrnuta većina i u provinciji Innsbruck, tako se kaže, ne podaje se uticaj takvih kombinacija.

VRAĆANJE TALIJANSKIH

ISELJENIKA

Do kraja ove godine ima se vratiti 100.000 Talijana iz emigracije

Specijalna komisija fašističke stranke vrši od veliče plansku repatrijaciju talijanskih emigranata iz čitavog svijeta. Akcija se vrši u etapama: prva etapa obuhvaća talijanskih podanika iz susjednih zemalja (Francuska). Od veliče je preseđeno 11.000 porodica i do kraja godine treba da se vrati 100.000 Talijana iz emigracije. Druge etape će obuhvatiti udaljene države i prekomorske zemlje.

Po Dućevom naredjenju svaka glava porodice dobiva 1000 lira, 500 lira pripada na ženu i 250 lira na svako dijete. Svaka porodica, koja se vratila iz emigracije odlazi u rodni kraj. Odlatje se na mrežu vlasti sebe djelomice u hararskom kraju i djelomice u Albaniju, gdje će naseliti okolnu Tirane. Osim toga je naseljavanje tih porodica osigurano i kod kuće u krajevima, koji su asanirani za stanovanje i obradivanje zemlje. U Agro Pontino će se na primjer osnovati 250 farmi i 50 daljih u Apuliji. Industrijski radnici će biti naseljeni djelom u Etiopiji i djelom u tiranskom predgradju, koje će se u počast Dućevu zvati »Dux«.

Kad su Svetovanci ugledali dječecu zasuziše im oči od milja i sućuti.

Priča o bijedi

Mali Istrani i Istranke bili su vrlo razgovorljivi, no ponajviše se pričalo o bijedi i gladi, što kod njih vlada.

Dječaci pripovijedaju, kako kod njih nema »ni palente« i kako se jedu koprive bez začina, onda o tom s koliko se muka dolazi do brašna i kako je skupo sve što

IZSELJEVANJE NEMCEV IZ JUŽNEGA TIROLA

Po velikem hrupu, ki ga je napravila prva tuja vest o masnem izseljevanju Nemcev iz Južnega Tirola, je sedaj oficijozni italijanski tisk dal sledeča pojasnila:

Problem Južnega Tirola je bil rešen s pismom, ki ga je napisal Hitler Mussoliniju 11 marca 1938 neposredno po priključitvi Avstrije Nemčiji, in v katerem mu je sporočil: »Potegnem jasno mejo proti Italiji, ta meja je Brenner. Proti temu sklepu ne bo nikdar nobenega dvoma in nobenega napada. V uvozu k prijateljskemu in zveznemu paktu med Italijo in Nemčijo od 22 maja t. l. pa je izrečeno, da »se je s skupnimi za vedno začrtanimi mejami med Italijo in Nemčijo ustvarila sigurna podlaga za medsebojno pomoč in podporo.«

Preselitev Nemcev iz Južnega Tirola v Nemčijo je samo nujna izvršitev »jasnih in prijateljskih dogovorov med Rimom in Berlinom« in »ustreza nacionalnim težnjam prizadetih«. Zato pravi oficijozni »Giornale d' Italia« da je to izseljevanje povsem prostovoljno in da ga z vsemi sredstvi podpirata obe vladi, italijanska pri odhodu in nemška pri prihodu. V nasprotju s prakso francoske vlade za njene »refaulements« se ne bo nikče prisilil k izselitvi. Namen te odredbe je jasen: za stoletja utvrditi mir in solidarnost med Italijo in Nemčijo in zato odstraniti tudi še tako neznanato otežitev z malimi nacionalnimi problemi, ki bi se utegnili ob svojem času porajati.«

Križarjenje italijanske vojne mornarice po Sredozemnom morju

Povdarjanje pomena Pantelarije

Italijansko brodovje že dalj časa križari po Sredozemskem morju in sicer je pričelo najprej z obiski po raznih španskih lukah. Sedaj je šla na tako križarjenje že druga skupina vojnih ladij. Časopis je daje temu križarjenju, ki se na zunaj opravičuje kot navaden prijateljski obisk, poseben pomen zlasti, ker je začelo ob času največje napetosti ter je zgledalo, kakor bi se pripravljalo že od vsega početka na blokiranje zapadne sredozemske obale in prekrizanje pomorskih zvez med Afriko in Francijo. Vendar pa so to le domneve.

Drugi del ital. brodovja pa se sedaj pripravlja na velike pomorske vaje med Libijo in Sicilijo. Pri teh vajah bi sodelovalo tudi podmornice in letalstvo ter protiletalske skupine. Posebno pomembnost pa imajo te vaje vsled tega, ker bodo stavljene v akcijo tudi pomorske in letalske baze iz Sicilije in otoka Pantelarije, ki ima po povdarjanju časopisa, ogromen pomen v sedanji vojni situaciji na Sredozemskem morju. Topovi iz Pantelarije bodo s pomočjo onih iz Sicilije zlahko kontroliрali skoro celo pot od Sicilije do Tunisa in s tem morje razpolovili. Zlasti pa bi bila po mnenju italijanskih časopisov neprijetna situacija za nasprotnika, ačko se vpoštova akcijo podmornic in pa podminiranje tega prehoda, ker je morje tu zelo nizko.

IDRIJČANI SO ZAKLJUČILI SEZONO

Ljubljana v juliju.

V nedeljo 2. julija so zaključili Idrijčani svojo delovno sezono s prireditvijo pri »Tičku na gričku. Prireditve naj bi bila nekako nadaljevanje starih idrijških prireditiv na »Zemlji«, ki so se prirejale na dan sv. Ahacija od leta 1508. dalje. Primeren prostor na prostem je služil popolnoma svojemu namenu in je bil okrašen s številnimi jugoslovenskimi zastavami, lampiončki in dvemi slavoloki. Na enemu je bil idrijski grb z letnicama 1508—1939, na drugom pa je visela starodavna »šina.« Prireditve so se udeležili številni idrijski rojaki iz Ljubljane in bližnjih krajev in njihovi prijatelji, tako, da je bil prostor že v zgodnjih popoldanskih urah popolnoma zaseden in so mnogi morali oditi. Program je obsegal lepe in stare točke idrijskih prireditiv, le žal, da je skrajno neugodno, predvsem pa zelo mrzlo vreme za prireditve na prostem, onemogočilo izvajanje vseh točk programa in se je radi vremena prireditve tudi predčasno zaključila. Omenjamamo samo plezanje na mlaj po dobrki, prenos godbe, govorov in deklamacij (Rudarska in Moj rodni kraj cbe od M. Lipužiča) po radiju, šaljivo pošto z idrijskimi krajevnimi imeni, nastop prijubljenega idrijskega komika, licitacijo srca, ples in spuščanje številnih raket. Idrijčanke so pripravile tudi žlikrofo, žal, da premalo za tako številni obisk. Prireditve radi vremena ni vspela tako kot so želeli prireditelji, zato pa upam, da bo vreme drugo leto bolj naklonjeno lepi zamisli in idealnemu delu idrijskih rojakov.

Izrodnog kruja

MUZIČKE PRIREDBE U ARENI

Pula. — U puljskoj areni davat će se ovog ljeta razne muzičke priredbe u svrhu promicanja turizma. Na 10. o. m. davanja je opera »Aida«, a na 12. o. m. »Bohem«.

PROTESTANTSKA PROPAGANDA U ISTRI

Trst. — Trščanski biskup Santin posabavio se u svojoj posljednjoj pastirskoj poslanici protestantskom propagandom koja da je u posljednje vrijeme na teritoriju trščansko-koparske biskupije veoma živa. Agenti da dolaze medju pučanstvo, naročito medju ono u siromašnijim i zapuštenijim krajevima s žepovima punim otrovne protukatoličke štampe. Biskup poziva svećenstvo svoje biskupije da mu svaki takav značajniji slučaj odmah dojave.

Internacionalno plivačko natjecanje na Rijeci

SUŠAČKA »VIKTORIJA« POBIJEDILA JE »FIUMANU«

Rijeka. — Ovdje je održana internacionalna plivačka utakmica u bazenu Eneo između sušačke Viktorije i ovdasnje Fiumane. Ovo je bio prvi nastup Viktorije u ovoj sezoni, ali je ona odmah pokazala da se nalazi u odličnoj formi. U oštroj ali potpuno sportskoj fair borbi Sušačani su izvojevali premoćnu pobjedu.

OTVORENJE TJEDNA ISTARSKOG VINA

Pula. — U nedelju 9. o. m. otvoren je svečano t. zv. tjedan istarskog vina. Po cijelom su gradu podignuti kioski, u kojima su pojedini proizvadjači izložili najbolje vrste svojih vina, koje interesenti mogu kušati uz mala odštetu. Tjedan vina završen je u nedelju 16. o. m.

ZELJEZNICA PULA—RAŠA

Pula. — U Pulu je stigao ministar Cobilli-Gigli (bivši Kobol), da izvidi mogućnost rješenja problema istočne istarske željeznice, koja bi spajala Pulu s ugljenokopima na Raši. Tom je prilikom izvršio otvorenie ceste Fažana—Pula i obećao da će uskoro dati dovršiti cestu Buje—Poreč, Sveti Lovreč—Pazenatički—Tičan i nastavak ceste Fažana—Rovinj.

SUDAR AUTOMOBILA

Sveti Vinčenat. — Kraj sela Štokavaca sudario se autobus, koji vozi iz Pule u Trst, s privatnim automobilom iz Trsta u kom su se vozili Vjekoslav i Mate Misan iz Trsta. Oba Misana, koji su bratice, ranjeni su i to Vjekoslav teže, a Mate lakše.

PAO S KOLA

Barban. — 62-godišnji Ive Pavšić pok. Martina sedio je na vozu i mirno tjerao svoja dva volića. Najednom opazi, kako mu ususret dolazi automobil, pa pobjavši se da mu se blago ne poplaši, skočio je s voza. Skok je bio nesretan. Pao je na kup kamena tučenca (»batude«) i to tako nezgodno, da je dobio potres mozga i morao je biti hitno prevezan u puljsku bolnicu, gde su konstatirali da mu je život u opasnosti.

SAJAM U PAZINU

Pazin. — 4. o. m. održan je u Pazinu uobičajeni sajam. Prodano je u svemu 245 komada blaga, od toga su mesari kupili 117 volova, a ostalo su seljaci kupili sami medusobno.

Cijene su se kretale ovako: volovi za rad po 360 do 420 lira, volovi za mesnicu po 300 do 400 lira, krave za mlijeko od 350—400, a za mesnicu od 150—350 lira po komadu. — Junice od 340—400 lira, telci od 350—475 lira, konji od 800 do 2000 lira, magarci od 150 do 700 lira, mladi praščići za tovljenje od 25 do 70 lira, ovce od 70 do 180 lira po komadu. Tko zna, kako stoje cijene blagu u Jugoslaviji lako će moći povući paralelu cijena u Istri i u Jugoslaviji.

NIŠTA BEZ RUSA

Opatija. — Ovamo je stigla Jia Ruskaja, glasovita plesna umjetnica, koja ima več niz godina u Miljanu svoju baletnu školu. Ona će nekoliko večeri gostovati u Opatiji u naročito uredjenom kazalištu »pod vedrim nebom«, koje može navodno da primi oko 4000 osoba. S njome dolazi i jedna od njezinih najdarovitijih učenica Giuliana Penzi, koja je svojedobno sudjelovala i na berlinskoj olimpijadi 1936., pa je se kao takovo mnogo reklamira. (Vidjeli smo je u Berlinu u Volkstheatru 1936. — Plesala je istu večer, kad i naša MHKD iz Zagreba. Ona i njezine družice bile su veoma iznenadjene, kad su vidjele da naša MHKD nastupa s hrvatskim narodnim plesom iz Istre »Balunom«. Divila se narodno nošnji i čudila se, kad smo rekli da u Istri živi večina Hrvata. I još smo joj dosta toga rekli, pa bi dobro bilo da joj to i naši Opatisci potvrde. — Opaska urednika!)

SLOVENSKE NARODNE NOŠE NA PREDITVI V TRSTU

Ljubljana. — »Slovenski dom« od 17. julija javlja:

Zadnjici smo na tem mestu med drugim poročali tudi o gospodinjskem tečaju, prijenom u Trstu in smo omjenili, da so na njem vzbujale narodne noše, ki so se po kazale pri zaključnem nastopu veliko pozornost in smo zdaj zvedeli še nekatere zanimive podrobnosti, ki ne zaslužijo, da bi jih prezrli, čeprav poročamo o njih šele danes. — Pred prireditivo je bilo izdano sporočilo, da udeleženci lahko nastopijo v fašističnih uniformah, če pa teh morda ponekod ne bi imeli, pa smo jo nastopiti v narodnih nošah. To dovoljenje je vzbudilo za celotno prireditivo še večje zanimanje, predvsem med slovenskim prebivalstvom iz Julijske Krajine. Tista slovenska dekleta, ki nimajo doma narodnih noš, so zaprosila, če si jih smejmo za to svečano priložnost nabaviti tostran meje. Oblasti so jim to dovolile, toda pod pogojem, da bodo po prireditvi prišle te narodne noše spet v roke njihovih lastnikov. Vsa ona dekleta, ki bi rada nastopila pri zaključnih svečanostih gospodinjskoga tečaja v Trstu v slovenskih narodnih nošah, a teh noš niso mogli dobiti med slovenskim prebivalstvom v Italiji, so pustili, da so si jih nabavila v Sloveniji. Pisala so svojim znankam čez mejo, najim narodne noše preskrbe in naj jih pošljajo na Rakek, kjer jih bodo obmejne oblasti prevzele in izročile proslilkam. Vse je šlo v najlepšem redu: Naša dekleta so radevole posodila slovenskim dekletom v Italiji svoje krasne narodne noše, obmejne oblasti so točno zapisale, čigava je katera in kdo naj jo dobi na posodo, Slovenke iz Julijske Krajine so se z njimi na tržaški prireditvi izredno postavile, nato pa jih spet v redu vrnile na mejo, odtod pa obmejne oblasti nazaj tistim, ki jim pripadajo. V znamenju jugoslovensko-talijanskega prijateljstva se je po tolikih letih, od kar poteka državna meja tostran Istre, Goriške in Krasa, lahko zgodilo, da so primorske Slovenke nastopile sredi Trsta v svojih pristnih narodnih nošah in jih dobiti s pomočjo oblasti celo čez mejo!

(O cijeloi ovoj paradi mi imamo svoje posebno mišljenje. — Op. urednika.)

NOVA MAŠA V KOMNU

Komen. — V nedeljo 2. julija se je kraljska prestolnica Komen odela v praznično zelenje. Ubrano pritrkovanje je vabilo k novi sv. maši g. Bernarda Godnica, nečaka g. dekanu iz Dornberga. Obširna župna cerkev je bila dvakrat premajhna za svo množico, ki je hotela počastit svojega mladega rojaka. Je pa tudi res, da družina Godnica je zašla: v sto letih je izsel izpodiste kmečke strehe že četrti delavec v vinogradu Gospodovem. Vsako generacijo eden! Če Bog da bo v nekaj letih že celo peti, brat sedanjega novomašnika. Ko je lep sprevod duhovštine, sorodnikov in povabljenje prispel v cerkev, je po evangeliju stopil na leco stolni vikar g. dr. Močnik, ki je v ognjevitih kleni besedi nariral vernikom lik služabnika altarju in ljudstvu. Po slovensem opravilu, kjer se je komenski zbor res odlikoval, se je v dekanjski dvorovi razvila pristrna domaćnost, ki jo je s svojo navzočnostjo počastil tudi g. stolni kanonik mons. Valentinci, bivši dolgoletni komenski dekan. Med zdravircami prijateljiev in veselo pesmijo se je družba veselila novomašnikove sreće, katero so občutili vsi farani, da ves spodnji Kras.

RANILA IH MINA

Sveta Nedelja kod Labina. — Julio Tonon pok. Antuna iz Raše i Ante Černjul pok. Jakova iz Svetе Nedelje teško su ranjeni na radu. Mina, koja je eksplodirala prije reda ranila je Tonona u glavu pa je zadobio težak sluhaj potresa mozga, a Černjulu je zdrobila lakan lijeve ruke.

TKO GA JE RANIO?

Vižinada. — Seljak Petar Brečić iz jednog malog sela u okolicu Vižinade težje je ranjen na glavi, te mu je rasjena cijela lijeva strana čela. 25-godišnji Brečić ranjen je još 6. o. m. a istom 9. o. m. otpremljen je u puljsku bolnicu, no on na sve upite neće da dade odgovor, tko ga je ranio i gdje.

NAGRADA OBITELJIMA KOJE IMAJU MNOGO DJECE

Pula. — Na preporuku puljskoga prefekta podijeljio je Mussolini Petru Matičiću pok. Stjepana iz Pule 800 lira, a Mihi Cateli pok. Mihi iz Barbana takoj dager 800 lira, u ime nagrade, jer su dobili dvojke.

RUMUNJSKI PRESTOLONASLJEDNIK NA BRIONIMA

Pula. — Rumunjska kraljica Jelena stigla je na Brione zajedno sa prestolonasljednikom princem Mihajlom, koji će ovdje da proveđe dio svojih školskih praznika.

VZDRŽEVANJE OTROŠKIH VRTCEV „ITALIE REDENTE“

Prem. — Zadnja številka »Istre« je pinesla nekaj podatkov o delovanju in vzdrževanju »Italie Redente«, povzetih po tržaških časopisih. K temu članku naj navedemo nekaj pripom.

»Italia Redente« ni subvencionirana samo s strani države, temveč jo poleg raznih društev in privatnikov morajo izdatno podpirati tudi slovenske občine same. — Kjerkoli ima ta ustanova otroške vrte ali vzdržuje druge naprave, skrbijo za prostore, odnosno plačujejo najemnino dotične občine. V dokaz za to naj navedemo le en primer. V premski občini, ki šteje 1.600 duš, obstoji otroški vrtec te ustanove že več ko deset let. Ze od vsega začetka je občina pristala na to, da bo skrbela za potrebne prostore, odnosno plačevala stanarino, ki znaša letno blizu 1000 lir. Kmalu po otvritju otroškega vrta na Premu je bila v Čeljah odprta podružnica premiske šole neka leta nato v Sp. Bitniah, zadnja leta pa še v Smiňah, v Kilovčah in na Janeževem brdu — v vasi ki šteje komaj 19 hišnih številk. — Tako ima danes premiske občine poleg kompletne ljudske šole na Premu še pet pomožnih šol s po eno učno močjo (Mirnogrede bodo povedano, da je do leta 1923 bilo v območju današnje premiske občine šest občinskih uprav, ki so imele eno ljudsko šolo, danes pa je ena obč. uprava in ima v istem območju 6 šol!) — Bržkone plačuje učne moči v pomožnih šolah društva »Italia Redente«, najamino za šolske sobe, ki so v privatnih hišah, plačuje pa premiska občina — Kot pri nas, tako drugod; tudí v sosednji, bivši trnovski občini dobiš že v vsaki vasi pomožno šolo, ki jo obiskujejo otroci nižjih razredov. Torej, »Italia Redente« pomagam vzdrževati tudi mi sami!

UMRLI I RODJENI U BUZETU

Buzet. — U prvom polugodištu 1939 rodjeno je u buzetskoj općini 126, a umrlo je 71 osoba. Vjenčala su se 33 para.

AUTOMOBILSKE UTRKE NA RIJECI

Rijeka. — Talijanski autoklub predio je u nedel

PROSLAVA 60-GODIŠNICE DRA VLATKA MAČKA U ZAGREBU

Zagreb, — 60-godišnica dra Vlatka Mačka proslavljena je ove godine u Zagrebu naročito svečano. Kako je bilo objavljeno članovi društva »Istra« sudjelovali su korporativno u manifestacionoj povorci pod zastavom i u istarskoj narodnoj nošnji.

»Gazzetta Ufficiale« štev. 158 od 8. jula 1939 prinaša:

S kraljevim dekretom od 30. marca 1939 se na zahtevo Enta di rinascita agraria delle Tre Venezie od 9. decembra 1938 in na predlog ministra za poljodjelstvo in gozdarstvo razlažajo nepremičnine, ki tvorijo planino »Passo Brennero e Sorgenti Isarco« v občini Brenner v Bolcanski pokrajini. Planina obsegava 207 ha. Last je raznih nemških posestnikov — italijanskih državljanov, namreč Notburga Egg, Nagele Franc, Pranger Marija, Egg Konrad, Weiss Ivan, Strackner Jakob, Mair Ana, Mair Alfonz, Gachliessler Marija, Strackner Josip, Nagele Franc, Marija Strickner, in nemške občine Gries. Omenjeni zavod je lastnikom ponujal za od kup celotno 60.000 lir. Ker niso nato pristali, je zavod položil ta znesek pri »Cassi depositi e prestiti«.

Z drugim dekretom od 6. aprila 1939 se razlažajo na zahtevo istega zavoda nepremičnine, ki so last družbe »Terme di Brennero« in nekaterih drugih podjetij in ki ležijo v občini Brenner. Celotno gre za 261 ha zemlje Poleg omenjene družbe so lastniki: Grobner Antonija, roj. Hortnagl, Grobner Ludvik, Wolfgang, Pavel in Antonija, ter Wieser Izidor.

Užitno pravico imajo: Ubožni sklad v Vipitenu, bolnica v Vipitenu, župna cerkev v Vipitenu, Rimsko katoliška cerkev v Brenneru, dalje Vincenc Fischmaller, Alojz Sagmeister, Železniška proga Bolcan-Brenner, Kr. erar Kr. priv. železniške družbe, Ustanova Caharia Geitz Koiler za ljudske kopeti Trg. in obrtna posojilnica v hranilnici v Bolcanu, Josip Vetter in Ivan Silbergasser. Železnici so še dalje zajamčene niene pravice.

Za razlaščeno posest je Zavod za kmetiško prerojenje Treh Benečij deponiral celotno 600.000 lir.

TALIJANI IZ VENETA I PIEMONTA NASELIT ĆE JUŽNI TIROL

Rim — Kako se saznae postoji plan, da se u Južni Tirol, kad budu iz njega evakuirani Nijemci, naseli stanovništvo iz planinskih predjela Veneta, Carnie i Cadore-a, te Piemonta.

PRIZVODNJA VINA U ITALIJI

Rim — »Agenzia Nazionale«, javlja, da je sveukupni prirod grožđa u Italiji iznosio u godini 1938 oko 59,709.000 kvintala. Vina je iste godine proizvedeno 41 milijun i 500 hiljada hektolitara.

SVADBENI OBICAJI U JUŽNOJ I ZAPADNOJ ISTRI

U zagrebačkom kazalištu već su nekoliko puta iznašani hrvatski svadbeni običaji. Viđeli smo najprije svadbane običaje iz Trebarjeva, rodnog mesta braće Radića, gledali smo i svadbane običaje iz Gradečkog Pavlova, vidjeli smo Novoselovu Prigorsku svadbu, a u posljednje vrijeme i Čučersku svadbu.

U Zagrebu postoji jaka kolonija, koja broji oko 7000 Istrana. Kako kod nas građanskog ni gospodskog staleža uopće nije bilo, to su svi ti Istrani ili seljaci u prvom koljenju ili su im bar oči bili seljaci. Kako kod nas u Zagrebu tako je i u ostalim istarskim kolonijama.

Oni stariji se sigurno sjećaju pojedinih lijepih narodnih običaja. Ta oni su nas konačno naučili i staro istarsko narodno kolo »Balun«, koji je postigao u posljednje vrijeme veliku popularnost. Pa zašto ne bi iznijeli jednom i istarsku svadbu.

Da malo osjećimo uspomenu na ljepo dane provedene u Istri opisat ćemo neke svadbane običaje u zapadnoj i južnoj Istri. Toliko da se ne zaborave.

Kad su se mlađi zavljeli, kao i svagdje, najprije pipaju, kako se ono kaže, bilo roditeljima. Ako se iz okolišnih razgovora uvjere, da roditelji nemaju ništa protiv te veze, zamolit će momak svog oca, neka bi s njime otisao roditeljima djevojčinim u prosje. Pristane li otac to obično podjavlja i sin jedne večeri k roditeljima djevojčinim, obično pod noć, kad sele ne vidi, da ne bi prije vremena dali selu prilike, da stvar pretresa prije nego što je dozrela. Za prosidbe nije mnogo ceremonija. Nakon srdačnog pozdrava mlađević će otac biranim riječima kazati cilj svog dolaska. Čovjek ne bi vjerovao, kako u ovakvim slučajevima seljak znade lijepo govoriti o svetom braku, o krijeponom i poštenom životu, o dobroj odgoji djece i sl. Ako roditelji zaprošene djevojke pristanu, onda se s njima rukuje i određe dan »pogodbę«.

Ako je djevojka iz drugog kojeg daljeg sela, onda idu obično još i prije prosidbe mlađević i jedan ili dva njegova prijatelja u kuću djevojčinu na »ogled«. Roditelji su djevojčini obično o tome pravodobno obavješteni tako da je toga dana kuća i oko kuće u najvećem redu, dobro se jede i piye i

VANJSKO-POLITIČKI PREGLED

TATARSKIE VIESTI O TRSTU

Prema vijesti londonskog »Daily Sketcha« — Italija je iznajmila Trst Njemačkoj na 10 godina.

London. — »Daily Sketch« javlja, da je Italija Njemačkoj iznajmila Trst na deset godina. Njemačka će u Trstu sagraditi jako ratno uporište i graditi ratne brodove.

TALIJANI MOGU ZATVORITI PROLAZ IZMEDU SICILIE I TUNISA

Rim. — List »Tevere« ističe ogroman strategijski značaj talijanskog otoka Pantellerije u sadašnjem vojnom položaju na Sredozemnom moru. Topovi s Pantellerije pomognuti topovima sa Sicilije mogu stvarno praktički kontrolirati gotovo cijeli razmak između Sicilije i Tunisa. Ako se ovome doda akcija, koju talijanske podmornice mogu razviti u tome uskom prolazu u slučaju sukoba i ako se uvaži mogućnost, da se taj prolaz lako minira naročito obzrom na malu dubinu mora, onda je jasan položaj, u kom bi se našli neprijateljski brodovi, koji bi pokušali ploviti s jedne obale Sredozemnog mora na drugu.

JOŠ 20.000 TALIJANSKIH SELJAKA SELI U RUJNU U LIBIJU

Rim — U toku su pripreme za iseljavanje 20.000 talijanskih poljodjelaca u Libiju. Prošle godine je koloniziran prvi 20.000 u novim naseljima koja su sagradjena na obalama Libije. Ove će se godine uputiti drugih 20.000 poljodjelaca na 18 velikih transportnih brodova, u četiri velika nova naselja u Libiji. Ovi transporti krenut će u toku rujna u Libiju.

TALIJANI TRAŽE PETROLEJ U ALBANIJI

Istraživanje novih petrolejskih terena Rim. — Talijansko petrolejsko poduzeće u Albaniji, koje eksplorira petrolejske izvore u zoni kod Devolija, sada istražuje petrolejske terene u zoni kod Berata, Dumreje i Elbasana.

ITALIJA NE PREPUŠTA TRST NJEMAČKOJ

Trst. — »Il Piccolo« donosi opširan članak, u kome polemizira s pisanjem franceskog lista »Excelsior«, čije je obavijest prenijela i agencija Havas, da će Italija prepustiti Njemačkoj trčansku luku u trajanju od deset godina. Njemačka bi u Trstu podigla silose velika skladišta i novo brodogradilište, uredila bi aeroplansko uporište itd. Na ovo list kaže, da Trst ima silose, velika skladišta i moderno brodogradilište isto kao i francuske luke, bar kao Marseille. Radi toga da posebnom dopisniku nije bio potreban nikakav dalekazor, nego se o tome mogao osvjeđočiti u samom Trstu. Listovi navode, da Trst ima dva velika brodogradilišta, koja su poznata po cijelom svijetu: San Marco i Monfalcone.

Djevojčini roditelji priredili su obilnu večeru, na kojoj se drže zdravice, a iza večere mladež zameće svakojake igre, dok stariji ostaju za stolom, te se pogadjaju. Pogoda se vrši u vrlo duhovitom tonu i u velom raspoloženju, otac djevojčin ističe vrline njezine, njezinu radišnost i marljivost i podvlači, kako on ne misli svoje djetete samo tako olako dati iz kuće. Međutim se svaka pogoda završi tako, da se otac obvezuje dati djevojčini miraz u novcu i ruhu. Ozemlji se ni ne govori, jer se zemlja djevojčine ne daje za miraz. Otac mladoženjin se pak obvezuje dati za svatove vino, pšenice za kolače i ovnove za gozbu.

Naredno nedjelje vrši se u crkvi »napovijed«. Na dan napovijedi mlađenci ne dolaze u crkvu, nego idu u grad po prstenje, jer žele izbjegći suvišnim zapitkivanjima seljana. Nakon još dviju napovijedi, slijedi vjenčanje, koje se obično izvrši u utorak. Priprave za pir su velike: peku se kolači, kolje se ovnove i janjee, sprema se posude i ruho.

Na dan vjenčanja okupe se već u ranu jutro kod »ženika« svatovi. Vodj ih »stari svat« a uz njega je »barjaktar«, pa »djeveri«, »kum« i mnogi drugi svatovi. »Stari svat« je onaj, koji vodi svatove sa štapom u ruci i on valja da do zadnjega časa zadrži karakter ozbiljnog i trijezogn starca, koji zna pametno vladati onom mnogobrojnom mlađom seljadi i njemu se moraju svi pokrovati. »Barjaktar« nosi barjak: lijepu veliku maramu na drvenom štalu, koji ima na vrhu trtrot koplike. Na koplike je nataknut kolač i četiri jabuke. »Djeveri« su dva mlađadi, kojima je dužnost da vode djevojku. Desni djever je obično mladoženjin brat ili bratić, a drugi koji njegov prijatelj. Svakako moraju biti obojica mlađi ljudi. »Kum« nosi sablju u bedru. Ostali svatovi nemaju nekih posebnih dužnosti.

NE RADIT SE O IZGONU NEGO O ISE LJIVANJU U SPORAZUMU IZMEDU NJEMACKE I ITALIJE

Rim. — U »Giornale d'Italia« bavi se Gajda odredbama o Južnom Tirolu, pa tvrdi da se ne radi o izgonu, nego o iseljavanju u sporazumu između njemačke i talijanske vlade. Jedna i druga vlasta sporazumno će nagovarati pojedine Nijemce, da se isele u Njemačku. Kao uzrok ovoj mjeri Gajda navaja potrebu da se raščisti položaj na Brenneru, koji je sada definitivna granica između Italije i Njemačke.

GROF GALEAZZO CIANO U ŠPANIJI

San Sebastian. — Zet Mussolini, talijanski ministar vanjskih poslova grof Galeazzo Ciano stigao je u Španiju, gdje je vanredno svečano dočekan. Dolazak grofa Ciana ima da potvrdi povezanost Španije sa silama osovine specijalno s Italijom.

KOLIKO IMA FAŠISTIČKE MILICIJE?

Rim. — Stanje fašističke milicije, bilo je prema izvještaju šefa fašističke generala Russa, da ga je podnio Mussolini-u, 30. VI. o. g. slijedeće:

Duceova počasna straža	201
Sveučilišna milicija	23.512
Protivavoplanska milicija	89.104
Pogranična milicija	2.402
Odio za konfirince na Ponzi	350
Lučka milicija	918
Šumska milicija	4.216
Željeznička milicija	29.529
Poštansko-telegrafska milicija	1.019
Cestovna milicija	1.019
Invalidska milicija	21.604
Redovite čete milicionera	549.017

Ukupno 721.903

Fašistička milicija je, kako znamo, vojska fašističke stranke sa svojim oficirima, koja je sasvim ravnopravna redovitoj talijanskoj vojski.

PRVA OBLJETNICA ZAKONA O ČISTOĆI RASE

Milano. — »Popolo d'Italia« spominjajući prvu obljetnicu zakona o čistoći rase, donesenog po uzoru njemačkog rasnog zakona, podvlači kako on nije u Italiji proizveo nikakvih perturbacija ni u gospodarskom ni u političkom pogledu.

KOMEMORACIJA BATTISTIA I FILZIA U TRENTU

Trento. — Na 16. srpnja navršile su se 23 godine otakako su u Trentu obješeni talijanski iridentisti Cesare Battisti i Fabio Filzi. Obojica su bili austrijski državljani, rodom iz Trentina, koji su za vrijeme rata prebjegli u Italiju i borili se protiv Austrije u svojstvu talijanskih oficira. U jednom okraju bili su zarobljeni i prepoznati i na

Kod mladoženje im daju doručak i vina, a onda krenu svi zajedno u veselom rasploženju kući mlađenkinju. Ljudi ih putem pozdravljaju, a dječurija im se priključuje. Došavši do kuće mlađenkinje nalaze na zatvorena vrata. Stari svat pokuša štampon na vrata, a na njima se pojavljuje domaćina. To nije otac djevojčin, nego netko od njegove bliže rodbine. On se tobožje kako čudi, kad vidi toliki svijet pred kućom i pitaju koga traže. »Stari svat« ga lijepo pozdravlja i moli, da bi do vode njemu i njegovo prati, jer da su dugo na putu, pa da su oženili. Brzo dodje netko iz konobne i donosi vrč vina. Nakon toga ih domaćina hoće da otpri, pozdravlja se s njime i rukuje, govoreći im nek sada odu s milim Bogom. Sada medutim stupa u akeiju »stari svat«, koji stane kao najruntiraniji glumac priopovijedati neku tužnu priču o lijepoj nekoj ptici, koja da mu je pobiegla od kuće, a za koju mu rekoše, da se u toj kući zaustavlja. I sad nastane često vrlo duhovit dvojni riječima između domaćine i starog svatova, koji na koncu navede vodu na svoj mlin. Njihovo pregovaranje izazivlje buru smijeha i unosi vedro raspoloženje, jer se oni nadmeju u duhovitosti i oštroumlju.

Kad je već očito da domaćina više ne može naći ispruka otvori vrata, a djevojke iz kuće navale na vrata noseći u rukama nakite i ružmarinove grančice, kojima stanu kitići svatove, a muškarci donose vrč za vreću vina. Sestra mlađenkinja ili koja njezina bliža rođakinja podje do mladoženje i okiti ga vijencem, a on nju poljubi i dade joj srebrni ili zlatni novac. Druge »svatne« djevojčine dijele ostalim svatovima cvijeće, »perle« i druge ukrasne svatovske, a oni ih dobivaju takodje novac, te poljubac.

Medutim domaćina ne da samo tako olako još uvijek djevojku. On hoće da ju djeveri prepozna. U kući su se medutim u ruho djevojčino odjenule druge njegove prijateljice i svaka od njih imade vjenec na glavi. Domaćina ih redom dovodi i prikazuje svatu, ali se ovači ne da prevariti i na koncu kad se pokaže mlađenka on nju izabire, a ona baci medju svatove punu pregaču narandžu i jabuku, a dječurija, koja se natpisala za svatovima uz cikku, viku i buku grabi ih. Zatim se mlađenka odjevena u kićeno svatovsko ruho stane na vratima ljubiti sa svojim ukućanicima i praštati se od njih. Djeveri ju prime pod ruku i vode ju u crkvu. Prvi ide barjaktar, za njim stari

16. srpnja 1916. obješeni. Danas ih Italija slevi kao narodne mučenike.

Koliko članova ima talijanska fašistička stranka?

Rim. — Tajnik fašističke stranke podnio je Mussoliniju izvještaj o stanju članstva fašističke stranke koncem lipnja ove godine. Prema tim podacima broji danas fašistička stranka, što muških, što ženskih članova 25 mil. 346 hiljada, od toga 13 mil. 492.147 djece.

JEDAN DOKUMENAT IZ 1848 O HRVATSTVU ISTRE

Godine 1848 kada je nakon ožujskog preokreta bio donesen liberalan ustav i kad su pojedini narodi Austro-Ugarske mogli slobodnije disati, pokušali su istarski Talijani iskoristiti neupućenost bečke vlade i prikazati Istru čisto talijanskom pokrajinom. Kako tada još nije bilo općeg prava glasa, to su zastupnici birali samo izvjesni slojevi građana i veleposjednika, a ti su bili Talijani. Seljaštvo nije uopće imalo nikakvog prava glasa, pa se prema tome za njegovo mišljenje nije ni znalo. — Prema tome je i bio moguć absurd, da su Istru zastupala u Beču samo 4 zastupnika i to sva četvorica Talijani. Ti su zastupnici podnijeli vlasti predstavku u kojoj su zatražili da službeni jezik u Istri bude jedino i isključivo talijanski.

Na tu njihovu peticiju odgovorio je tadašnji ministar unutrašnjih poslova grof Stadion doslovce ovo (donosimo točan prijevod njem. originala):

No. 290 — Min. un. poslova

Svjetli gospodine!

Gospoda istarski narodni zastupnici dr. Madonizza, dr. Vidulich, Michele Fachinetti i Carlo De Franceschi, zamolili su aktom od 30 kolovoza ove godine, da bi se u cijeloj Istri, izuzevši samo kotar Podgrad, proglašio talijanski jezik isključivim službenim jezikom i to ne samo u saobraćaju između vlasti i stranaka, nego i u medjusobnom dopisivanju vlasti samih.

Molba se temelji na tvrdnji da je talijanski jezik, izuzevši kotar Podgrad, jedini jezik koji se tamo općito govori i piše, i da prema tome u duhu jednakopravnosti naroda, ne može da se upotrebljava u službenom saobraćaju nijedan drugi jezik od talijanskog.

Tu tvrdnju medutim obara opće poznata činjenica, da u razmjeru istarskog pučanstva talijanska narodnost čini apsolutnu manjinu. Od ukupnih 234.000 stanovnika jedva ih je 60.000 talijanske narodnosti, dok od ostalog pučanstva preko 150.000 njih, koji su slavenske narodnosti, niti govore niti bilo što razumiju talijanski. Bila bi stoga teška pogreška protiv principa narodne jednakopravnosti, kad bi ministarstvo htjelo istarskim Slavenima, koji čine pretežnu većinu, nametnuti talijanski kao jedini službeni jezik.

Odredbom ministarstva, koja je prije nekoliko mjeseci izdana, prema kojoj vlasti imaju da u odnosu s talijanskim pučanstvom upotrebljavaju isključivo talijanski jezik, zadovoljeno je pravu talijanskog naroda. Sastav je svejedno za njegove interese i njegova prava, kojim će se jezikom vlast služiti u svom saobraćaju sa slavenskim pučanstvom.

Primite, gospodine, uvjerenje mog osbitog poštovanja.«

Kremser, 15. prosinca 1848.

Stadion v. r.

CRKVENE PRILIKE U JUŽNOJ ISTRI

Mjesečnik »Ravnopravnost«, koji izlazi u Beogradu, donosi u svom broju za mjesec lipanj ovaj članak:

Oskudica domaćeg svećenstva

Iz novoga šematizma porečko-puljske biskupije, koji je izdan proljetos (1939) u Poreču, vadimo ove zanimljive podatke:

Cijela biskupija broji 143.417 duša, koje žive u 52 župe i 8 ekspozitura (ove posljednje ni po veličini ni po dušobrožničkoj praksi ni u čemu ne zaostaju za pravim župama). U hrvatskih župama (11 posjećujući ih povremeno). Medju tim talijanskim svećenicima ima 6 ili 7 takvih, koji propovijedaju ili bar čitaju nešto hrvatski, svi ostali ne govore ni riječi hrvatski. (U Sv. Vidalu pa i drugdje počeo je bio župnik ispunjavati preko tumača).

Ako pribrojimo onih 12 župa, koje imaju hrvatske dušobrižnike, i one gdje talijanski svećenici propovijedaju ili čitaju, možemo tvrditi, da jedva 30% hrvatskih vjernika sluša Božju riječ na materinjem jeziku. Vjerouau (naravno samo u crkvi za vrijeme velikih školskih praznika) prima na materinskom jeziku samo 14% djece, sva ostala ili ga uopće ne primaju ili ga primaju na talijanskom jeziku.

U šematizmu, koji smo naprijed spomenuli iznesena je takodjer statistika dјaka u Malom sjemeništu i bogosloviji. Po-rečko-puljska biskupija ima 50 dјaka u Malom sjemeništu te 18 bogoslova. U 4 tečaja bogoslovije je 12 Hrvata i 5 Talijana. U 8 razreda Maloga sjemeništa je samo 18 Hrvata i 31 Talijan. Koliko od tih dјaka će zaista postati svećenici? U 45 hrvatskih župa je 50 sistemiziranih dušobrižničkih mjesti (župnika i kapelana), koja bi po prirodi stvari morala biti zauzeta od Hrvata. Pored toga trebalo bi po mješanim župama barem 10 hrvatskih dušobrižnika za službu među Hrvatima. Umjesto 60 ima svega samo 9 dušobrižnika. Sjemenište bi trebalo da posveti naročitu brigu odgoju naraštaja hrvatske narodnosti. Kako vidi-mo u sjemeništu je upravo obrnuto: velika većina Talijana, koje će biti teško namijestiti korisno, a manjima Hrvata, koji tako krvavo manjkaju. Tu je u interesu

U 45 hrvatskih župa (na 58.000 Hrvata 2500 Talijana) samo je 9 dušobrižnika i vjere potrebna temeljita reforma. — am.

OKO IZDAVANJA SPOMEN KNJIGE

Prateći polemiku oko izdavanja Spomenice pazinske gimnazije, a ne ulazeći u polemiku o samoj pazinskoj gimnaziji palo mi je na pamet ne bi li se o dvadesetgodišnjici našeg emigriranja iz Istre i Gorice uopće izdala knjiga o svim emigrantima iz Istre, a ne samo o svršenim đacima pazinske gimnazije. Nedavno je netko rekao (čini mi se gosp. Radetić u Malom Istranu) da su 90 posto istarske inteligencije koja se danas nalazi u emigraciji daci te gimnazije. Mislim, da ovo ne će biti baš točno, jer na stotine učitelja emigranata n. pr. ne može obuhvatiti samo onaj ostatak od 10 posto emigrantske inteligencije. Knjiga, kako ju ja zamišljam ne bi možda u prvom izdanju bila potpuna, ali bi se ona kasnije mogla popunjavati. Ovakva jedna knjiga bila bi toliko potrebna radi nas samih,

koliko bi korisno poslužila čitavoj ovdešnjoj javnosti, a i čitavom svijetu da se vidi u kakvim sve zvanjima u Jugoslaviji imade danas emigranata iz Istre, Trsta i Goričke i prema tome čega je ona sve bila lišena, kad je veliki broj njezinih sinova morao iseliti. Vidilo bi se jasno što smo mi kao emigrantska cjelina doprinijeli unutrašnjem radu i konsolidovanju, napretku i razvitku ove države bez razlike da li netko danas zauzima položaj sveučilišnog profesora, savjetnika, učitelja, stručnog, ili manuelnog radnika!

Ta bi knjiga bila potrebna i radi dojdućih generacija, ne samo emigrantskih u prvom redu, nego i generacija Srba, Hrvata i Slovenaca i ona bi ih upozoravala da su dužni o tom našem problemu kao o samima sebi, kao o svom sastavnom dijelu voditi računa. U pri-

log toga ide i nedavni članak u »Istri«: »Gospodarski prilog emigracije iz kojeg se jasno vidi gospodarska korist i dobit Jugoslavije od emigrantske zajednice!«

Posao oko izdavanja jednog ovakvog djela ne bi bio ni lak, ni jednostavan, a po mom mišljenju, njega bi morao preuzeti poseban odbor, koga bi kongres Saveza emigranata ovlastio. On bi možda trebao godinu, ili dvije dana dok bi sredio materijal i skupio podatke, ali ne sumnjam da bi svaki naš čovjek rado doprinio da takva jedna knjiga ugleda svijetlo dana! Možda će moja zamisao izgledati previše odvažna, ali smatram da ona nije neostvarljiva! Razmišljajmo dakle o tome i na prvom kongresu donesimo o toj stvari jedan konkretni zaključak. Razumije se da ja s time ne želim oprovgavati vrijednost izdavanja spomenice pazinske gimnazije!

Ante Modrušan

SE O STETJU DREVES

Uradni organi postopajo po naših krajih zelo strogo.

Ljubljana, julija 1939. Poročali smo že, da so pričeli po naših krajih šteti vse drevje in vnašati število tega v posebne sezname. Delo vrše po posameznih parcelah s katastrskimi mapami v roki tako, da ne bo moglo nobeno drevesce uititi. Navodila o štetju drevja sicer večini niso znana toda, kakor poročajo iz raznih krajev, se to štetje vrši zelo strogo in natančno ter se vnese v seznam vsako najmanjše strelce, ki kje poganja. Večina je prepričana, da se vrši štetje radi obdavčenja, zlasti še, ker je prišlo do njega tako nenadoma in brez prejšnjih napovedi. Res je, da naši ljudje nimajo mnogo dreves, a vseeno bili z vsako novo obdavčitvo zelo udarjeni, saj jim les skoro nič ne donaša ter jim služi le za domaću potrebu, ali pa še toliko ne. Boje se pa tudi vseh mogičnih sitnosti, ki jih bodo imeli, če bodo hoteli posekati kako drevo, zlasti še, ker ne poznajo predpisov. Tako se bo lahko zgodilo, da bodo znašali dosti več stroški za dovoljenje sekanja, kot pa bo vreden ves les. Vsaka najmanjša neprevidnost pa bo brez dvoma zelo strogo kaznovana, saj imajo zato gozdno milico, ki bo skrbela še bolj kot da sedaj za razne gozdne prekrške. Kakor koli že bo, vse kaže, tako nam poročajo, tudi ta nova akcija ne bo imela za kmete dobrih posledic.

LE CAMPANNE DI S. GIUSTO

Poslušalci radia pravijo, da je radijska postaja v Bariju, ki kakor znano oddaja sistematično kako dobro tudi veden program v srbo-hrvatsčini, pričela oddajati koncerte po želji po vzoru nemških postaj. V tem programu je bilo opaženo, da iz Zagreba prihajajo pogoste prošnje za predvajanje znane pesmi tržaških i redentistov »Le campane di S. Giusto«.

(Je li to zaista moguće iz Zagreba?

Op. ur.)

PODLISTAK K DESETLETNICI

„NAŠEGA RODA“

njegove ukinutve 1. 1925. Zanimivo je remembe je vredno, da so razen ožjih rojaku sodelovali pri listu tudi vtičnici težnji predstavnici slovenske mlad. literature tostran meje, tako na pr. Mesko, Milčinski, Golar, Seliškar, Vladimir Levstik in drugi. V prvem letu je list ilustriral rojak A. Bucik; ko je uredništvo prevzel J. Ribičič, je ta, v želji, da dvigne pestrost in vrgočno vrednost lista, pritegnil še druge slikarje ter so v nadaljnji letnikih sodelovali z ilustracijami predvsem še Bambič, Črnigoj in Pilon.

Po sili razmer je z malimi izjemami vse slovensko učiteljstvo pribjeložilo v Jugoslavijo in se tu lotilo novega dela za doseglo ciljev, ki mu jih ni bilo dano izvesti v ožji domovini.

Ožji krog predstavnikov novih vrgočnih smeri je sklenil ustanoviti založniško družbo. Pripravljalni odbor je na svoji seji z dne 15. oktobra 1927. te želje in načrte ostvaril z ustanovitvijo »Mladinskih Matice« kot odseka JUU-sekcije v Ljubljani. Že v prvem odboru je vneto deloval kot tajnik naš rojak Jože Pahor. — Mlad. Matica je zastavila vse moći v to, da dvigne med Slovenci mlađinsko literaturo, da domaći knjižni trg čim bolj osvobodi tuje tovrnske literature in da s cenostojno svojih izdaj omogoci mlađinski knjigi vstop v vsako podeželsko hišo ter tako združi in smotorno vrga slovensko mlađino po sodobnih metodah vrgočesvja. M. M. si je za razliko od drugih tovrstnih knjižnih založb prva postavila stalno določeni knjižni program (petletko), čemur se ima tudi zahvaliti za svoj presestljivi uspeh in razmah. Odbor je povzel široko zasnovano akcijo med učiteljstvom, ki je osnovalo v vseh krajih poverjeništva za širjenje lista. Da vzbudi tudi med slovenskimi pisatelji zanimanje, da dvigne

izbiro in poživi mlađ. literaturo, je M. M. organizirala vsakoletne literarne nagrade za štiri najbolja dela. Odziv je bil presestljiv te se natečaja že od začetka udeležuje do 20 pisateljev. Na ta način lahko M. M. izbira med dobrim najboljšem in tako snov nudi širokemu krougu svojih mlađih naročnikov, ki od leta do leta vneteje sledi svojim vzgojiteljem ter tudi sami sodelujejo pri raznih izdajah (»Kresnice«).

Mlad. Matica si je stavila v program redno izdajo štirih mlađinskih knjig na leto, poleg teh pa še izredne. Od redne izdaje je namenila po eno knjigo odrasli mlađini — »Kresnice« (zbornik mlađinskih člankov poučne vsebine), eno knjigo beletristike, eno knjigo z realno snovjo in eno knjige za najmlajše — slikarice, vse v formatu male osmerke. Pri teh izdajah so v veliki večini sodelovali naši pisatelji, tako: Ribičič (»Miškušin«, »Mihec in Jakec«, »Žabec«, »Miklavževa noč«, »Honolulu«, »Palčki«, »Nana, mala opica« i. dr.), Bevk (»Luke in Škorec«, »Luka išče oceta«, »Tovariša«, »Pastirci«), Lovrenčič (»Tiho življenje«), Čermelj (»Nikola Tesla in razvoj elektrotehnike«), Magajna (»Brkonja Celjustnik«), Cerkvenik (»Ovčar Runo«), Pahor (»Mesto«), Winkler (»Hribčev Gregec«), Klemenčič (»Iz starih in novih časov«), i. dr.

Po dveh letih delovanja M. M. se je pokazala potreba še po novem mlađinskom listu, ki naj bo urejevan tako, da bo služil tudi učiteljstvu kot šolsko čitivo mesto zastarelih in nepriljubljenih čitank. Da se tudi potrebam mlađine in šole se je pod okriljem M. M. osnoval »Naš rod«, ki je nadaljevanje tržaškega »Novega roda«. — Upravni odbor je na seji z dne 6. novembra 1939. enoglasno izvolil za urednika Josipa Ribičiča, znanega in zelo blodovitega mlađinskoga pisatelja. Slovensci smo tako dobili poleg »Vrtca«, »Zvončka« in drugih nov mlađinskih listov, ki je že obstoječe v vsakem pogledu takoj prekosil. Že od vsega začetka je

»Naš rod« največji in rajrazirjenejsi mlađinski list na slovanskem jugu sploh. Sorazmerno je po svoji nakladi prekosil celo napredne Čehe in Nemce. Da bi se moglo vsaj približno predočiti ogromno delo in vpliv na vzgojo slovenske mlađine, ki ga ima to mlađ. glasilo, naj navedemo povprečni preglej njegove naklade:

leta	mesečna naklada izv.
1929—30	38.000
1930—31	30.000
1931—32	23.000
1932—33	21.000
1933—34	20.500
1934—35	20.500
1935—36	19.500
1936—37	20.300
1937—38	23.000
1938—39	24.600

Gornje številke na nedvoumen način potrjuje trditve, da je »Naš rod« največji in rajrazirjenejsi mlađ. list v naši državi, saj je celo le par slov. tedenkov, ki se morejo meriti s tako naklado. Računa se, da je vsak sedmi učenec v Sloveniji naročnik »Našega roda«. Citajo ga pa v lepem številu tudi otroci naših izseljencev v Nemčiji, Franciji, Holandiji, Sev. Afriki ter celo v Avstraliji. Žal ne sme v Italijo, kjer bi brez dvoma našel najhvaležnejše narodne.

List se s svojo izbrano in posrečno vsebino beletrističnega in realističnega značaja sam hvali, predvsem pa dokaže njegova izredna priljubljenost med mlađino, da je urejevan izredno dobro in z globokim razumevanjem potreb malih čitateljev. Za nas je posebno važno še dejstvo, da ima list stalen povdaren zlasti na motivih iz neodrešene domovine in tako na najbolj prijeren način pripravlja mlađino za narodne cilje.

(Svršit će se)

VIJESTI IZ DOMOVINE

RHOŠLAVA BLAGDANA SV. ĆIRILA
I METODA U SLOVENIJI

Zagreb — U Sloveniji još uvek postoji i lijepo djeluje Cirilo-Metodova Družba, kojoj je svrha spriječavanje odnarođivanja našeg elementa u pograničnim krajevima. Tradicija joj je dakle i svrha ista, kao što je bila ona naše nekadašnje Družbe Sv. Ćirila i Metoda. Ove je godine blagdan Sv. Ćirila i Metoda, 5. srpnja, bio zaslugom Družbe posvuda lijepo proslavljen. U predvečerje blagdana palili su se kriješovi, a na sam dan tih naših slavenskih apostola bile su po raznim mjestima uz ugroženu granicu velike svećanosti, koje je priredila Cirilo-Metodova Družba uz sudjelovanje drugih patriotskih i narodnoobrambenih društava. Na kočevskom samom je bilo zapaljeno ravnog 100 kriješova. A propos! Zar se ne bi i kod nas Hrvata mogla ponovno oživjeti naša Družba Sv. Ćirila i Metoda, poput one predratne, koja je ostala za sobom tako lijepu tradiciju? U toj bi se Družbi lijepo mogli naći na zajedničkom radu istarski Hrvati s ovdejšnjim Hrvatima.

SASTANAK TALIJANSKO-JUGOSLAVENSKOG GOSPODARSKOG ODBORA

Beograd. — Italija je stavila prijedlog, da bi se talijansko-jugoslavenski stalni odbor sastao najkasnije koncem srpnja ili početkom kolovoza.

Beogradske informacije kažu, da će se talijanskem prijedlogu izaći ususret.

Italija predlaže da se povećaju uvozni kontingenti za jugoslavensko drvo, koji su dosad iznosili 60 milijuna lira za prvo polugodište. Za drugo polugodište imali bi da se ti kontingenti poveze na 120 milijuna lira.

Potreba povećanja našeg izvoza u Italiju pokazala se na temelju rezultata klirinškog salda. Koncem lanjskog četvrtogodišta bila nam je Italija dužna u kliringu 200 milijuna dinara. Koncem prošle godine taj se je dug smanjio na 33 mil., a danas smo već mi dužni Italiji u kliringu skoro 47 milijuna.

Znači da je potrebno da i mi što više izvozimo u Italiju, kako bi se naše dugovanje bar izravnalo. Mi naime iz Italije sve više i više uvozimo. Dok smo lani u prvom polugodištu uvezli robe za

175 milijuna, ove smo godine u istom razdoblju uvezli robe za 250 mil.

JUGOSLOVENSKO-TALIJANSKI PRIVREDNI ODBOR SASTAT ĆE SE U RIMU

Beograd — Kako saznajemo odlučeno je u zadnji čas, da se jugos.-talij. privredni odbor ne sastane na Bledu, kako se prvobitno namjeravalo, nego u Rimu i to već 25. o. m. Jugoslavenska delegacija odlaže u Rim 23. o. m.

ISTARSKI PLESNOV U DUBROVNIKU I HVARU

Zagreb — MHKD gospovala je od 28. VI — 9. VII u Dubrovniku i Hvaru. Na programu je medju ostalim plesovima bio i istarski »Balun« u originalnim istarskim narodnim nošnjama. Prije »Baluna« održana je kratka konferensa o Istri i hrvatskom narodu u njoj. Uspjeh plesova bio je veoma velik.

NOSTRIFIKACIJA UČITELJSKIH ZRELOSTNIH IZPITOVA

Član 44 točka 8 finansijskoga zakona za tekoće leto, o katerem je poročala »Istra« od 21. aprila t. l., določa:

»Za učitelje pripravnike narodnih škola mogu se postaviti i oni dosadnji ili bivši kontraktualni učitelji odnosno učitelji dnevničari, koji su polagali ispit zrelosti na učiteljskim školama u inostranstvu i postigli nostrifikaciju tog ispita.« Ker veće število teh učiteljev zaradi znanih težkoč dosegaj ni moglo položiti tega ispita, ne morejo po mnemu Glavnega prosvetnoga sveta biti nastavljeni, dokler ne položijo dopolnilnega ispita iz nacionalne skupine (namreč iz zgodovine in zemljepisa Jugoslavije, ter iz slovenskega, odnosno srbsko-hrvatskog jezika). Da ne bi nastala zopet zapreka, naj čimprej vložijo na ministerstvo prosvete, oddelok za pouk, prošnjo, kolkovano s kolkom za 30 din, za pripustitev k dopolnilnemu zrelostnemu izpitu v mesecu avgustu. Prošnji naj priložijo: 1. original diplome, 2. sodno overovljeni prevod, 3. originalni izkaz o državljanstvu in 4. izvleček konvencije od 6. aprila g. 1922. Učitelji dravsko banovine naj prisojijo vsi izpit na ljubljanskem učiteljišču, kajti lako verjetno je, da bi se imenovali dve izpitni komisiji. Izpiti se bo doverjeno vršili pred 23. avgustom.

Krasnaja Zvezda, glasilo pučkog komesarijata rata kritizira objavu japonskog glavnog stožera, koja tvrdi, da su Japanci u Kini izgubili 599.988 osoba, dok se stvarno teret rata u ljudskim gubitcima penje na 870.000 osoba.

»Japanski glavni stožer ima dosta razloga, da ne prikaže od rata umornom narodu pravo stanje« — kaže taj sovjetski list.

MANJINSKI PROBLEMI

DRŽAVNE MEJE NA GORAH NE SME MOGĆI PREKORACITI!

Koroško pristojni alpinistični referentjavlja, da prekoracanje jugoslovenske državne meje na gorah ni dovoljeno tudi ne članom nemškega alpskega društva. Meja se smre prekoraciti samo s potnim listom na železnicu ali cestu (Podkoren, Ljubljub, Jezersko i dr.). Na gorskih poteh in vobče na gorah je prestop državne meje vsakomur prepovedan. (»Koroški Slovenec«)

Njemačka gimnazija u Vojvodini

Na svojedobnoj velikoj skupštini Nijemaca u Apatinu izvestio je narodni poslanik Franz Hamm, da je ministarstvo unutrašnjih poslova dopustilo, da se ove godine upiše 40 novih djaka u njemačku učiteljsku školu u Novom Vrbasu. Spomenuto je i namjeru, da se osnuje u našoj državi jedna potpuna njemačka gimnazija.

Ratovi na Balkanu

»Nova Riječ« objavila je u prijevodu članak iz smotre »Gerarchia«, kojoj je zadaća, da tumači fašističku revolucionu. Smotra piše: »Rimljani su pobijedili u pet odlučnih bitaka na Balkanu, a bitke nisu nogometni susreti, koji se mogu održati na ovom ili onom igralištu. Pošto je revija pobrojila sve te bitke u povijesti, ona na kraju kaže: »Ratovi između istoka i zapada rješavaju se na Balkanu, jer preko Balkana ide kopneni put između istoka i zapada, i jer su u duž balkanskih obala i ostrva posijana mesta, koja se mogu upotrijebiti i udesiti kao povoljne pomorske i zračne baze, toliko potrebne za pomorsku vlast, koja želi održati svoju premoć u istočnom Mediteranu.«

TALIJANSKI KRALJEVSKI NAMJEŠNIK U ALBANIJI PREGLEDAVA SJEVERNU ALBANIJU

Tirana. — Talijanski kraljevski namjesnik u Albaniji pregledao je u pratnji pretstavnika vojnih i političkih vlasti Skadar. Nakon toga je obišao druge planinske krajeve sjeverne Albanije i živo se zanimalo za potrebe pučanstva.

»Krasnaja Zvezda«, glasilo pučkog komesarijata rata kritizira objavu japskog glavnog stožera, koja tvrdi, da su Japanci u Kini izgubili 599.988 osoba, dok se stvarno teret rata u ljudskim gubitcima penje na 870.000 osoba.

»Japanski glavni stožer ima dosta razloga, da ne prikaže od rata umornom narodu pravo stanje« — kaže taj sovjetski list.

izrazitega lirika u ožjem smislu, do pesnika nove stvarnosti. Novo zbirko smatra kot važen korak naprej v razvoju pesnikovem in pričakuje od njega, da bo ustvaril še mnogo, spričo sile, ki jo krije v sebi.

O priliki bomo prinesli na kratko še ostale kritike Grudnove »Dvanajst ure«, zbirke pesmi, katero bi moral imeti vsak naš rojak v svoji malo knjižnici, kakor svoj čas »Primorske pesmi« in še bolj. V tej zbirki bo namreč našel v pesniški obliku izraženo ono, kar tare nas in svet danes. — a.

prosta. »Ta preprostost besede, ki pa najde vedno izraz najsubtilnejšim odtenkom doživljanja, to prepletanje dočela realističnih impresij iz vsakdanjega življenja z najbolj skrinitimi emocijami pesnikovega notranjega sveta, to mirno, skoro monotono valujući verzi melodioznost jezika, barvita metaforika, živa iskrenost doživljanja dajejo pesmim čar, ki se mu ni moči ustavljati.« Kritik končuje:

»Knjiga Grudnove lirike je kakor čudovita simfonija barv, vonjav in glasov, ki se v melanholični svetlobi jesenskega neba prelivajo v najintimnejše pokrajine naše notranjosti.«

Ob tej priliki naj še omenimo kritiko, ki jo je prinesla beografska »Pravda«, z dne 10. 6. 1939. Kritik Rakočević omenja prejšnje Grudnovo delo in ugotavlja, da pomeni pesem »Tržaškim bratom« nekako remek delo slovenske patriotske

NOVO MUZIČKO DJELO IVANA MATETIĆA

Zagrebačka naklada Albini izdala je u sejni dijela domaćih kompozitora skladbu našeg uvaženog muzičara Ivana Matetić-Ronjoga »Hram«, na riječi našeg pesnika Ante Đukica (iz zbirke »Od osvita do sutona«). Ovo nadasve interesantno djelo iziskuje muzikalnog pjevača i sposobnog predavača, jer će osebujnost Matetićevog stila tek u tom slučaju doći do punog izražaja. Pesma je izašla i s njemačkim prijevodom.

PROF. SLAVKO ZLATIĆ I BUGARSKI TENORISTA HRISTO ZLATOV

Sušak — Poznati tenorista Hristo Zlatov priredio je 15. o. m. u Park-hotelu vokalni koncerat na kom je vrlo uspjeo interpretirao bugarske narodne pjesme.

Na klaviru ga je odlično pratilo priznati naš istarski skladatelj mladi maestro Slavko Zlatić.

ZAŠTO?

Svičarski list »Tribune des Nations« izračunao je, da sedam velikih sila: Engleska, Francuska, Njemačka, Italija, Japan, Rusija i Amerika izdaju svake sekunde po 17.000 švic. franaka za naoružanje, što iznosi 238.000 dinara. Svaku minutu dakle 1.020.000 švic. franaka, svaki dan 1.468.800.000 švic. franaka, a godišnje 536 milijardi švic. franaka ili 7500 milijarda dinara. U isto to vrijeme polovica pučanstva cijelog svijeta prešači milostinju da bi mogla preživjeti.

Svi narodi tvrde da se naoružavaju zato, da bi se obranili od svojih susjeda, a svi ti susjedi pa i oni sami neprestano viču kako žele samo mir i mir.

Pa zašto se onda, zaboga, toliko naoružavaju?

ODJECI

Splitski »Hrvatski Glasnik« od 15. o. m. u cijelosti je prenio naš uvodnik o Dru. Vladku Mačeku, objelodanjen u prošlom broju našega lista.

Društvene vijesti

POZIV

»Istarski Dom«, zadruga za gradnju malih kuća s. o. j. u Zagrebu, poziva sve svoje članove na redovitu godišnju skupštinu, koja će se održati u nedjelju dne 23. srpnja o. g. u 9 sati prije podne u prostorijama »Jugoslavenske Matice«, Varšavská ulica 6 (dvorišna zgrada). Dnevni red: 1. Pozdrav predsjednika. 2. Izvještaj tajnika (poslovodje). 3. Izvještaj blagajnika. 4. Izvještaj nadzornog odbora. 5. Odrješnica upravnog i nadzornog odbora. 6. Biranje 3 člana upravnog odbora i 3 člana nadzornog odbora. 7. Eventualia. — Odbor.

OSEBNE VESTI

Naš rojak Marko Lovrenčić, iz znane postojeće družine, je diplomirao na tehnični visoki šoli v Pragi za inženirja vodogradbenе stroke, Hrvatin Rastko, doma iz Gorice, pa je diplomirao na praškem konservatoriju in položil diplomski izpit iz filozofije. Čestitamo! (***)

Za strojnega inženjera je bil na tehnični fakulteti v Zagrebu diplomiran naš rojak Dolgan Marijan. Čestitamo!

*

Za doktorico medicine je bila na zagrebački univerzi promovirana naša rojakinja Zdenka Ivančevića. Čestitamo!

*

V frančiškanski cerkvi v Ljubljani se je poročila naša rojakinja Jela Wrischerjeva, učiteljica, z J. Bibrom. Čestitamo!

*

V letošnjem junijskem terminu sta na filozofski fakulteti ljubljanske univerze položili diplomski izpit rojakinji Marija Denčenca iz matematične skupine in Ferfolja Jarmila iz romanske skupine. Čestitamo!

Nasi pokojnici

† ALOJZ VIŽINTIN

V Sovodniah ob Soči pri Gorici je umrl 1. t. m. g. Alojz Vižintin v 78 letu starosti kot upokojeni prožni mojster bivše južne železnice, katero službo je vršil preko 30 let na železniški progri Gradiška-Gorica.

Starega kova, poštena domaća korenina, delaven, napreden bil je med prvimi ustanovitelji pevskega izobražev. društva »Nada« v Sovodniah.

Med sodelavci bil je pobornik za delavske pravice na železnicu. Med vojno kot evakuiran iz vojnega ozemlja služboval je v Zalogu pri Ljubljani pri gradnji velike ranžirske postaje, kjer je imel dodeljenih na poslu mnogo ruskih ujetnikov, katerim je bil kot pravi oče, v njih teški usodi ter jim priskrboval tudi ruske knjige.

Vedno dobre volje in optimist v življenu trudil se je zvesto mu soprogo Ivanu roj. Primožič za vzgojo svojih 4 otrok, ki vsi sedaj žive v Jugoslaviji.

Pogreb je pokazal koliko je bil pokojni Alojz spoštovan in priliubljen med domaćini in sosedji.

Dragi Lojze, lahko Ti domaća sovodenjska zemljička, ki si jo toliko ljubil! — Sinu Želiku in vsej žalujoči rodbini naše iskreno sožalje!

*

V visoki starosti 84 let je v Hudajužni umrl dne 3. julija t. l. trgovac Simon Kemperle, oče bivšega urednika »Goriške Straže« Poldeta Kemperla. Naj mu bo lahka domaća zemlja, preostalom naše sožalje!

Na more!

12 45301-2204
Za ljetno najljepšije i najpodesnije dječje cipelice sa gumenim donom. Dječje Din. 12- i 15-, ženske Din. 19-, muške Din. 25-.

15 4581-1965
Dječje cipelice od jakog engleskog platna u bijeloj boji. sa gumenim donovima.

19 40891-7063
Platene sandalice za dječju, od jakog platna, sa elastičnim donom i špangom preko rista.

29 45307-4840
Udobne „sport“ cipelice koje mogu dobro poslužiti zemljoradnicima u radu u polju.

59 9337-2203
Gospodinu uz novo odijelo dobro pristaju ove fine cipele od bijelog i sivog platna.

69 2967-44800
Lagane muške kožne sandale sa kožnim donom. Rupice na licu daju dovoljno zraka.

99 8327-24683
Elegantne cipelice gospodi za ljetno! Od sivoga i drap semiša ili od kože, ukrašene rupama, sa kožnim donom.

12 47405-1102
Cipelle za kupanje, izradene od specijalnog platna, sa elastičnim gumenim donovima. Po vrućem i oštrej pjesku neophodne.

19 45615-1166
Lagane kupaće ženske cipelice od platna, za gumenim donovima. Potrebne su za kupanje svakoj daci.

25 25425-8405
Udobne cipelice od jakog engleskog platna sa gumenim donom i potpeticom.

35 5982-44800
Praktične dječje sandale od kože, sa jakim kožnim donovima. Neophodne dječji za igru i šetnu.

59 3995-15176
Ukusno izrezane cipelice od fine bijele kože, sa kožnim donovima i niskom potpeticom. Idealne za toplice i letne dane.

59 6695-0010
Noge ćete najbolje odmoriti u ovim laganim cipelama od finog engleskog platna kombiniranog u bijeloj ili crvenoj boji.

59 60995-5538
Na moru ćete se najbolje odmoriti u ovim laganim tarenim cipelicama od najfinijeg platna.

59 04695-1135
Ove cipelice poslužiti će Vam kao 3 para drugih. Izradene su od finog diftina, sa elastičnim donovima. Uz cipelle dobijete 3 ukrasne jericice u 3 različite boje koje prema boji haljine možete mijenjati.

79 3985-95134
Savršeno lijepe cipelice za ljetno od fine kože u plavo-bijeloj crvenoj kombinaciji sa kožnim donom i potpeticom.

99 035 410
Najnoviji model iz Meksika! Ženske sandale od fine kože, pletene u bijelo-plavoj ili bijelo-crvenoj kombinaciji. Za ljetno nema praktičnijih cipela.

Kupaća kap
Din 12-

Havajka
Din 4-

Plovaci pojas
Din 15-

